

Написання ефективного реферату*

Навчальний посібник

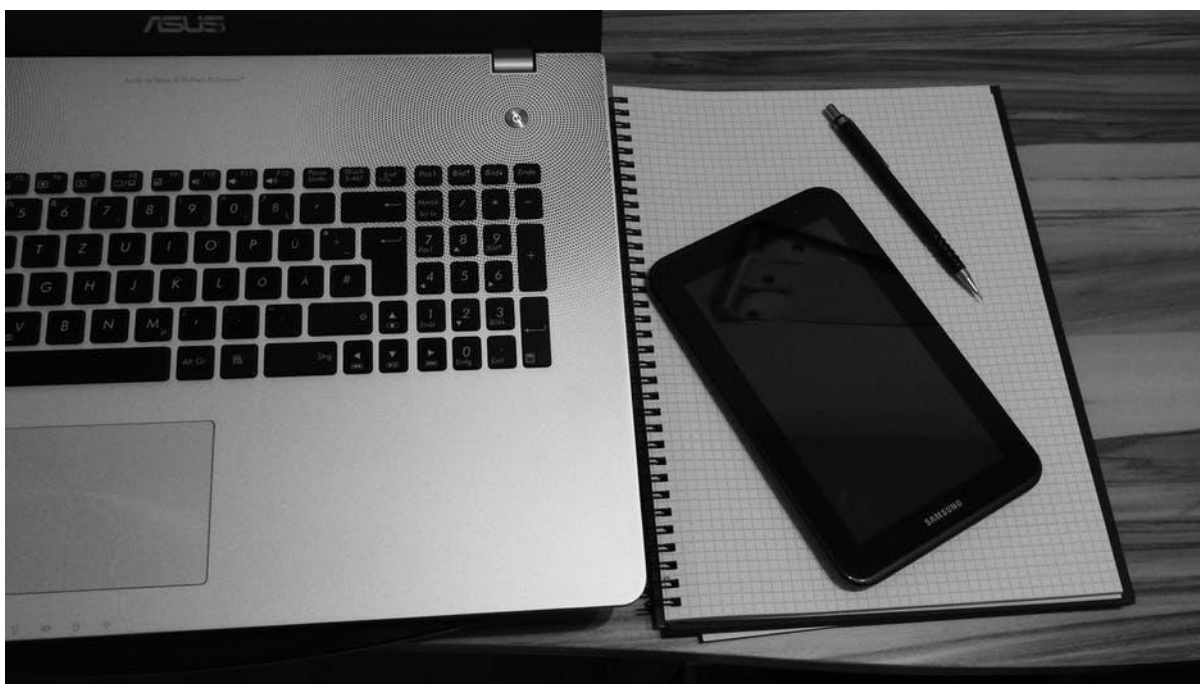
Алан Гау

Переклад з англійської: **Марина Женченко**

Редактор перекладу: **Ярослава Прихода**

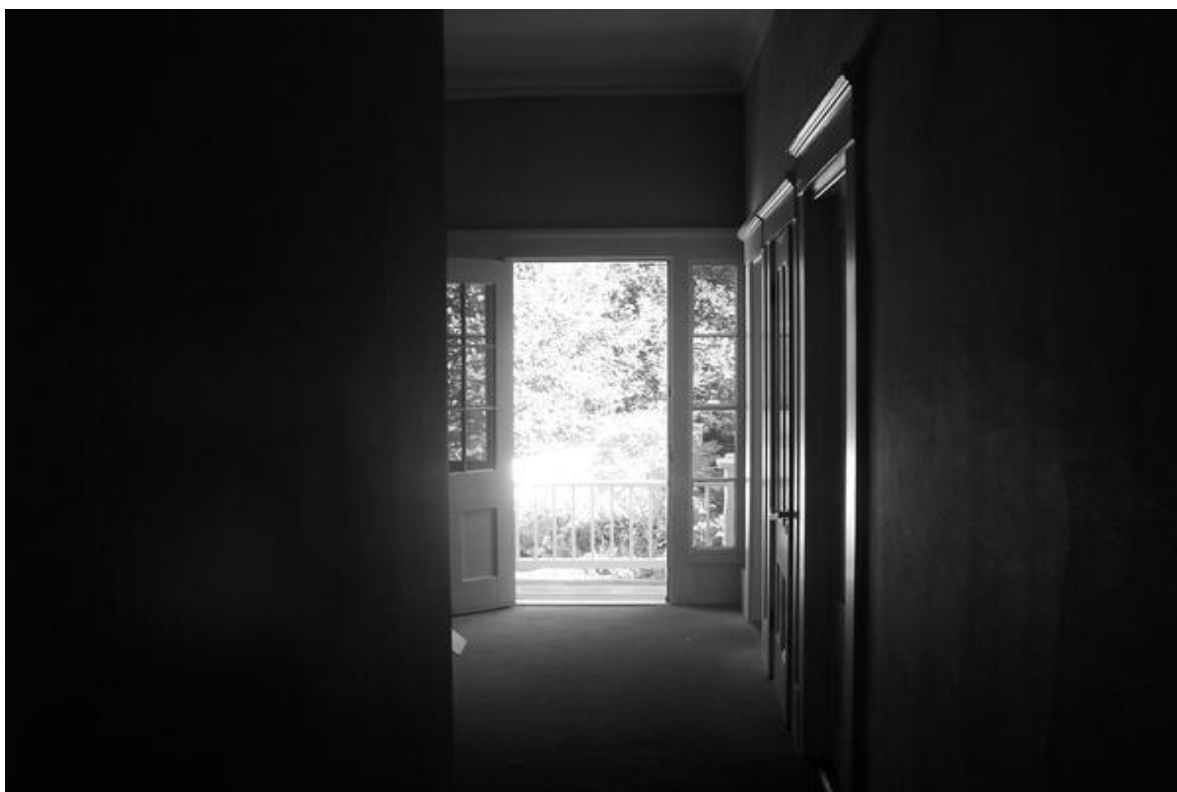
---

* Тут і далі «**abstract**» перекладено як реферат, хоча в українському науковому дискурсі та практиці видання наукових журналів під «**abstract**» часто розуміють розширену анотацію. — М. Ж.

ЗМІСТ

Вступ	3
Що таке реферат?	4
Навіщо писати реферат?	8
Як почати?	10
Які правила?	13
Як написати першу чернетку?	18
Як редагувати і доопрацьовувати реферат?	22
Чого хочуть редактори журналів та організатори конференцій?	28
Висновки	31
Використані джерела, додаткова література та ресурси	32
Про автора	34
Подяки	34
Про переклад українською мовою	35

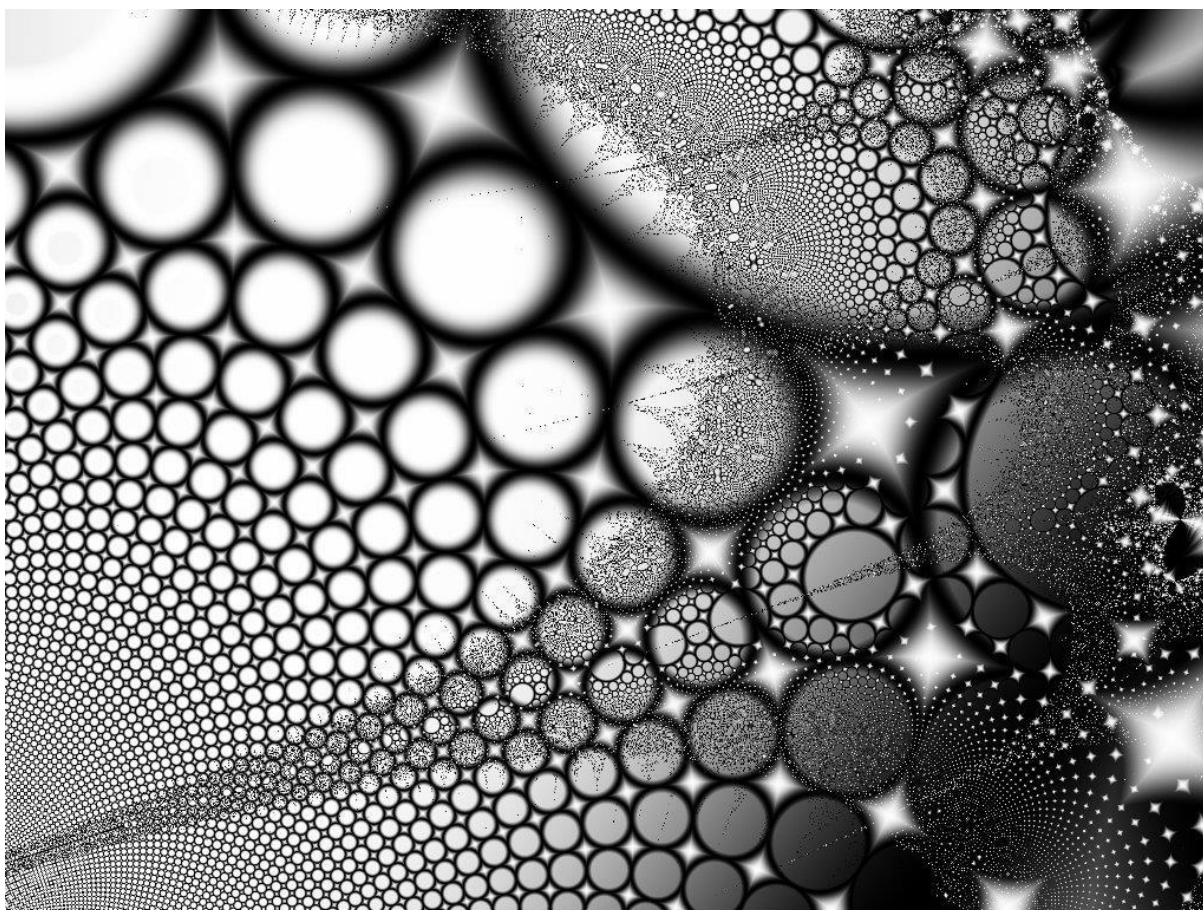

ВСТУП

Тридцять п'ять років тому я написав свої перші тези доповіді. Сповнений надії, я подав їх на щорічну британську конференцію за тематикою своїх наукових досліджень, і їх прийняли. Я належно підготував свій стендовий виступ і відвідав конференцію. Коли я стояв біля свого плаката, гордий, але трохи знервований, то зауважив, як один зі знаних дослідників у моїй галузі йде вздовж лінії плакатів. Він зупинився біля мого, прочитав його, поставив мені кілька запитань, а потім кивнув і сказав: «Гарна робота». Сказати, що я був у захваті, це нічого не сказати.

Ці тези доповіді були моїм квитком на конференцію, а цей досвід став ключем, який відмикав мені двері до академічної кар'єри.

Вміння написати гарний реферат — ключова професійна навичка. Хто бажає подати статтю до журналу чи виступити на конференції, має підготувати чіткі, стислі та переконливі тези своєї роботи. Ці тези, або реферат, буде використано для оцінювання роботи, часто це буде єдина частина статті, стендової доповіді чи усної презентації, з якою ознайомиться широка аудиторія. Проте стислість написання приводить авторів до помилкового висновку, що для підготовки реферату потрібно небагато зусиль. Навпаки, написання реферату вимагає більше навичок і більше часу, ніж написання основного тексту. У цьому навчальному посібнику я розгляну конкретні проблеми, пов'язані з написанням рефератів, і запропоную просту стратегію, як писати ефективні реферати.

ЩО ТАКЕ РЕФЕРАТ?

Зв'язок між повною статтею чи презентацією та її рефератом і назвою схожий на фрактали. Фрактал — це геометрична фігура, складники якої є зменшеними версіями цілого. Сутність фрактальної геометрії полягає в понятті самоподібності — кожна дедалі менша частина цілого точно чи приблизно схожа на ціле.

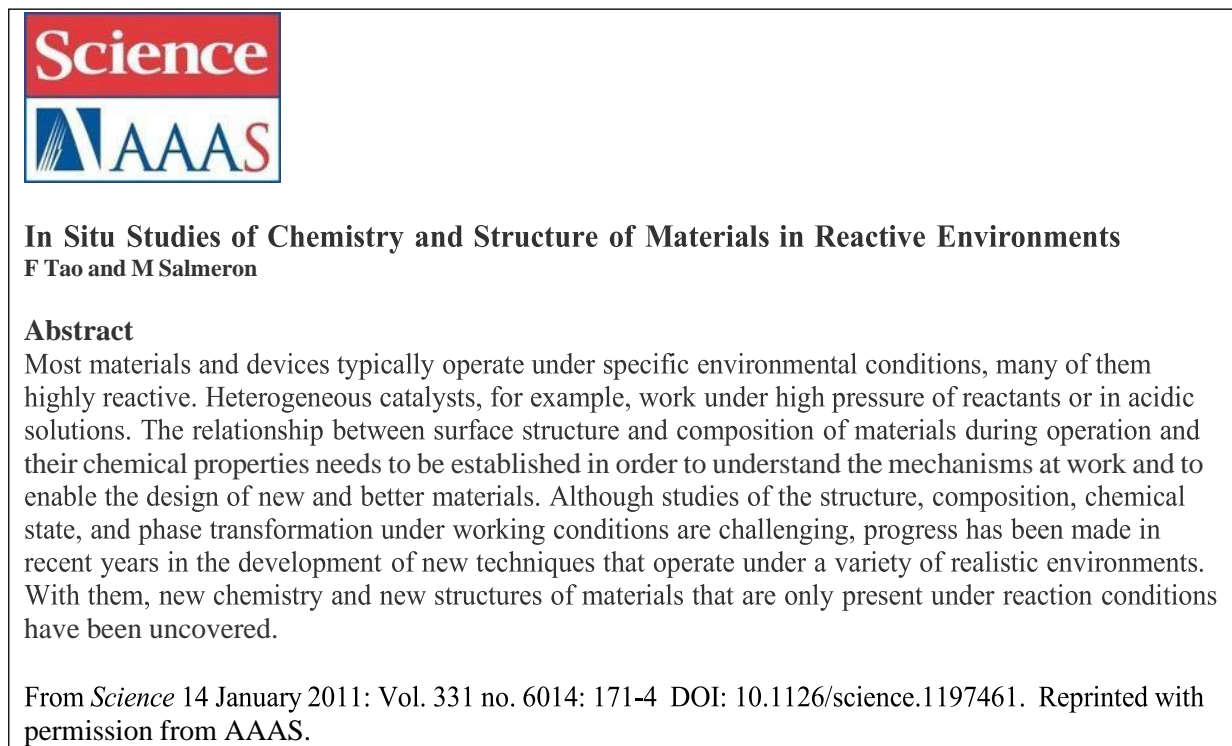
Отже, реферат — це мініатюрна версія цілого — короткий технічний текст, призначений для узагальнення інформації з більших за обсягом текстів, наприклад статті, розділу книги чи дисертації, або для рекламної презентації результатів роботи на конференції. Назву реферату можна розглядати як мініатюрну версію самого реферату.

У рефераті має бути представлена вся інформація, необхідна для оцінювання більшої за обсягом наукової праці, всі ключові елементи: бекграунд і мета, методи, результати та висновки. Водночас реферат не може містити даних, яких немає в основному тексті наукової роботи.

Важливо, щоб реферат був зрозумілим без звернення до першоджерела.

Реферати бувають різних форм та обсягів. Загалом існує два види рефератів: **інформативні реферати оригінальних статей або матеріалів конференції** та **описові чи індикативні реферати оглядових статей і деяких розділів книжок**. Останній вид радше підсумовує огляд, демонструє або описує, що було охоплено оглядом, і лише іноді містить деякі конкретні деталі щодо методів або результатів дослідження.

Приклад такого реферату оглядової статті в журналі *Science* на рис. 1.

Рис. 1. Приклад індикативного реферату оглядової статті в журналі *Science*

У цьому навчальному посібнику я вирішив не зосереджуватися на **описовому рефераті** з двох причин: по-перше, ці реферати коротші, менш структуровані та загалом їх легше писати, а по-друге, вам зазвичай доведеться писати їх лише на пізніших етапах вашої наукової кар'єри, коли ви вже давно опанували мистецтво абстрактного письма. До моменту, коли вас запросять написати оглядову статтю для журналів *Science* або *Nature*, ви точно встигнете опанувати мистецтво написання описових рефератів.

Проте більшість з нас починає з **інформативних рефератів**, які також можуть розрізнятися за форматом: один абзац щільного тексту як реферат до конференції на рис. 2 або структурований формат, як у прикладі з журналу *New England Journal of Medicine* на рис. 3, де кожний розділ має заголовок і починається з нового абзацу.

Деякі редакції наукових журналів або організатори конференцій можуть вимагати гібриду між цими двома крайнощами.

Проте, як ми побачимо, найважливіше пам'ятати про різні формати рефератів таке: під час написання будь-якого реферату ви повинні точно дотримуватися усіх інструкцій, які дає редактор наукового журналу чи організатор конференції — те, чого вони хочуть, має завжди відповідати тому, що вони отримують.

INTERNATIONAL CONGRESS ON VASCULAR DISEASE PREVENTION

4-8 May 1998, Scottish Exhibition and Conference Centre,

Glasgow Predictors of plasma lipoprotein (a) concentration in the West of Scotland
Coronary Prevention Study cohort

A. Gaw, G Docherty, EA Brown, I Ford

An elevated plasma lipoprotein (a) [Lp(a)] concentration is an independent risk factor for coronary heart disease. Plasma Lp(a) levels are believed to be predominantly controlled by the *APO(a)* gene, which encodes the apo(a) glycoprotein moiety of the Lp(a) particle. However, other parameters in the lipoprotein profile as well as co-existing disease states or personal traits have been proposed as co-variables. In order to examine these potential controlling factors in greater detail than previously possible, 1,760 unrelated Caucasian subjects were studied, from which were identified 907 with a single expressing *APO(a)* allele. This strategy was taken to obviate the difficulty in dealing with the co-expression of different apo(a) isoforms and the resulting compound plasma Lp(a) level. After cube root transformation of the plasma Lp(a) levels to normalise their distribution, a series of correlates were computed.

There was no good correlation between Lp(a) concentration and any other measured lipid or lipoprotein in the lipid profile or with any other variable examined, with the important exception of the length of the expressed apo(a) isoform ($r=-0.491$, $P=0.0001$). We conclude that in this population the plasma Lp(a) concentration is not predicted by the plasma lipid profile, alcohol intake, or smoking status but is predicted, albeit incompletely, by the length polymorphism of the *APO(a)* gene.

Reprinted with permission of the authors.

Рис. 2. Приклад інформативного реферату для конференції

Trial of 2009 influenza A (H1N1) monovalent MF59-adjuvanted vaccine

TW Clark, M Pareek, K Hoschler, H Dillon, KG Nicholson, N Groth and I Stephenson.

BACKGROUND: The 2009 pandemic influenza A (H1N1) virus has emerged to cause the first pandemic of the 21st century. Development of effective vaccines is a public health priority.

METHODS: We conducted a single-center study, involving 176 adults, 18 to 50 years of age, to test the monovalent influenza A/California/2009 (H1N1) surface-antigen vaccine, in both MF59-adjuvanted and nonadjuvanted forms. Subjects were randomly assigned to receive two intramuscular injections of vaccine containing 7.5 microg of hemagglutinin on day 0 in each arm or one injection on day 0 and the other on day 7, 14, or 21; or two 3.75-microg doses of MF59-adjuvanted vaccine, or 7.5 or 15 microg of nonadjuvanted vaccine, administered 21 days apart. Antibody responses were measured by means of hemagglutination-inhibition assay and a microneutralization assay on days 0, 14, 21, and 42 after injection of the first dose.

RESULTS: The most frequent local and systemic reactions were pain at the injection site and muscle aches, noted in 70% and 42% of subjects, respectively; reactions were more common with the MF59-adjuvanted vaccine than with nonadjuvanted vaccine. Three subjects reported fever, with a temperature of 38 degrees C or higher, after either dose. Antibody titers, expressed as geometric means, were higher at day 21 among subjects who had received one dose of MF59-adjuvanted vaccine than among those who had received one dose of nonadjuvanted vaccine ($P < 0.001$ by the microneutralization assay). By day 21, hemagglutination-inhibition and microneutralization antibody titers of 1:40 or more were seen in 77 to 96% and 92 to 100% of subjects receiving MF59-adjuvanted vaccine, respectively, and in 63 to 72% and 67 to 76% of those receiving nonadjuvanted vaccine, respectively. By day 42, after two doses of vaccine, hemagglutination-inhibition and microneutralization antibody titers of 1:40 or more were seen in 92 to 100% and 100% of recipients of MF59-adjuvanted vaccine, respectively, and in 74 to 79% and 78 to 83% of recipients of nonadjuvanted vaccine, respectively.

CONCLUSIONS: Monovalent 2009 influenza A (H1N1) MF59-adjuvanted vaccine generates antibody responses likely to be associated with protection after a single dose is administered.

From *N Engl J Med* December 17, 2009 Vol: 361: 2424 – 35. DOI: 10.1056/NEJMoa0907650.

Reprinted with permission from Massachusetts Medical Society.

Рис. 3. Приклад структурованого інформативного реферату оригінальної статті у *New England Journal of Medicine*

НАВІЩО ПИСАТИ РЕФЕРАТ?

Як я зазначав у *Передмові*, написання рефератів є важливою компетенцією, яка часто стає ключем, що відкриває нові можливості.

Якщо ви хочете, щоб вас розглянули як доповідача на конференції, вам потрібно буде подати реферат доповіді. Вашу участь у конференції можуть підтвердити або відхилити лише на основі цього реферату.

Якщо ви плануєте подати статтю до опублікування, більшість наукових журналів попросять вас подати разом зі статтю її реферат. Якщо стаття вже опублікована, реферат є частиною статті, яку найбільше читають і на основі якої читачі визначають, чи варто ознайомлюватися з повним текстом статті.

Так, було припущено, що в 10-500 разів більше людей прочитає ваш реферат, ніж відвідає вашу презентацію або прочитає вашу статтю (1). Тому реферат є, мабуть, найважливішою частиною вашої наукової роботи.

Отже, реферати заслуговують на пильну увагу, але написання хороших рефератів не таке просте. Те, що вони короткі, не робить їх легкими. Насправді все навпаки.

Один автор порівняв реферати з поезією, а текст статті з прозою (2), і це був ерудит XVII століття Блез Паскаль, який попросив вибачення в адресата листа так:

Цей лист дуже довгий тому, що я не мав часу скоротити його (3).

Як і всі, хто писав реферати, він усвідомлював, що стисле написання потребує багато часу і зусиль. Економія стилю — це мистецтво, але таке, якого можна набути тільки через практику.

У науковому світі письмо дуже важливе, оскільки саме за ним нас оцінюють. Кількість і якість наших публікацій часто визначатимуть просування по службі або, у скрутніші часи, навіть продовження контракту на роботі. Це не нове явище. Видатний фізик Майкл Фарадей, коли молодший Вільям Крукс запитав про секрет його успіху як дослідника, відповів простою мантрою: *Працюй, завершуй, публікуй.*

Уміння написати ефективний реферат — важливий елемент цього процесу публікації, тож з чого почати?

ЯК ПОЧАТИ?

Для написання будь-чого вам потрібно чотири речі: **дедлайн** — ніщо ніколи не пишеться без нього; **бриф** — без основи, на яку можна спиратися, ваші записи будуть нечіткими та неструктурованими; **аудиторія** — неврахування рівня знань і розуміння вашої аудиторії призведе до написання неефективного тексту; **меседж** — ви повинні мати щось, про що варто написати.

Дозвольте мені покроково розповісти про кожну з цих передумов.

Дедлайн

Без чіткого розуміння дедлайнів ви напишете мало або взагалі нічого не напишете. Якщо ви плануєте подати тези на конференцію, то вам встановлять дедлайн, якого ви повинні дотримуватися. Щоб написати реферат до статті, ви можете визначитися з дедлайном самостійно або погодити його зі своїми співавторами чи науковим керівником. У будь-якому разі переконайтеся, що ви пам'ятаєте про дедлайн — без нього вам буде важко взагалі щось написати.

Бриф

Разом з дедлайном ви також маєте дотримуватися специфічних вимог до свого реферату. До нього будуть вимоги щодо довжини слів, формату, можливо, загальної стилістики викладу і, зазвичай, назви та написання афіліації автора (авторів).

Це обов'язкові вимоги і недотримання будь-якої з них або всіх означатиме, що у вашому рефераті є відхилення. Організатори конференцій часто настільки завалені тезами, що вони не мають часу розглянути тих, які не відповідають попередньо встановленим інструкціям. Найпоширенішою помилкою є неправильна кількість слів у рефераті. Перевищення ліміту слів неприпустиме, а суттєво менша за встановлений ліміт кількість слів буде підставою недовіри до вашої наукової праці чи проєкту. Якщо вам навіть не потрібно, скажімо, 250 слів, щоб описати свій проєкт, то чи справді він заслуговує на увагу? Завжди використовуйте потрібну кількість слів, але ніколи не перевищуйте ліміту — навіть на одне слово. Це частина дисципліни — бути в змозі побудувати свій реферат у межах «гамівної сорочки» нав'язаних правил.

Аудиторія

Якщо ви не знаєте, ким будуть ваші читачі, і не пам'ятаєте про них під час написання, ваш реферат, ймовірно, нікого не задовольнить. Загалом аудиторією вашого реферату будуть ваші колеги-професіонали — ті, хто працює в тій самій галузі, що й ви, розуміє загальну основу і термінологію за темою. Однак ви можете виступати на міждисциплінарній конференції або планувати опублікувати інформацію в журналі загального характеру, і це потрібно враховувати під час написання реферату.

Зважте і на те, що ваша аудиторія, навіть знайома з вашою темою, може не бути носіями англійської мови. Така міжнародна читацька аудиторія потребує особливого підходу, оскільки складна або ідіоматична англійська мова може зробити зміст реферату не зовсім зрозумілим.

З іншого боку, ви, можливо, готуєте реферат для нефахівців — часто цього вимагають заявки на отримання гранту або подання до комітету з етики. У цих випадках не може бути жодних жаргонізмів, а лише мінімальна кількість технічних термінів — усі вони вимагатимуть певної кількості дорогоцінних слів для пояснення.

Меседж

Ваша робота важлива, і, визначаючи свій основний меседж, ви прагнете донести цю важливість до інших. Меседжем можуть бути деякі нові результати наукового експерименту, новий аналіз історичних документів або, можливо, філософський аргумент. У будь-якому разі ваш реферат буде дистиляцією більшої роботи чи більшого аргументу.

У кожному випадку основна робота в ідеалі має бути готова до того, як ви спробуєте написати її реферат. Проте це не завжди так.

Дехто вирішує спочатку написати реферат, щоб впорядкувати свої думки для написання статті. Дехто, часто через дедлайни, подає свої тези до того, як закінчили дослідження або й тоді, коли ще навіть не почали його, сподіваючись, що до початку конференції вони вже матимуть що сказати.

Деякі люди вирішують писати тези просто для того, щоб взяти участь у конференції, хоча вони не мають чого сказати. Подібні тези, без реальної інформації про результати дослідження, часто очевидні для організаторів конференцій, і якщо серед учасників буде конкуренція, то ваші тези першими потраплять до кошика.

ЯКІ ПРАВИЛА?

Як різні цілі вимагають різних поглядів, різні конференції та журнали вимагатимуть різних видів рефератів. Отже, найважливіше правило, якого треба дотримуватися під час написання реферату, — це суворе дотримання інструкцій від редакторів чи організаторів. Якщо їм потрібний абзац із 200 слів, вони мають отримати саме це, а не 201 слово. Якщо вони хочуть 300 слів з низкою підзаголовків і докладним описом передумов, методів, результатів і висновків, то ви маєте підготувати реферат саме за такою структурою.

Незважаючи на те, що для окремих журналів або конференцій потрібно, щоб реферат був структурований відповідно до їхніх специфікацій, зазвичай маємо пам'ятати про п'ять компонентів: **назва, бекграунд, методи, результати та висновок.**

Назва

Назву можна розглядати як *реферат* реферату. Навіть мініатюрне резюме (зазвичай менше ніж 20 слів) часто є першою, а деколи і єдиною частиною реферату, яку читають. На неї насамперед звернуть увагу ті, хто гортає збірник тез конференції, намагаючись вирішити, які сесії відвідати чи які постери переглянути. Назву використовуватимуть для індексування вашої опублікованої статті, тому вона має містити відповідні терміни для пошуку та ключові слова. Назва важлива, оскільки це ваша можливість повідомити читачів про свою роботу та спонукати їх дізнатися більше.

Отже, у назві потрібно:

- 1) зазначити, що ви зробили;
- 2) сформулювати, що ви дізналися;
- 3) привернути увагу читача.

Багато хто заперечить, що використання активного стану, а не пасивного, є ефективнішим, коли йдеться про заголовки. Наприклад, назва *«Вплив підвищеного холестерину на ризики серцевого нападу»* може бути менш ефективною, ніж *«Підвищений рівень холестерину спричиняє серцеві напади»*.

Для створення вдалих назв потрібний час. Як і будь-який гарний текст, вони часто з'являються через ітеративний процес написання та редагування. Еволюцію назви можна зобразити за допомогою такого прикладу.

Припустімо, ви проводили дослідження і вивчали, як у літературі та фольклорі згадують сорок, особливо коли йдеться про використання їхньої кількості для передбачення майбутнього. Ви взяли за початок дитячий віршик про рахування сорок: «Одна на журбу, дві на радість, три до дівчинки і чотири до хлопчика...». Тепер ви готові представити свої висновки в Міжнародному товаристві орнітологічних зображень (the International Society of Ornithological Imagery), але спочатку ваш реферат має бути прийнято. Ваш перший варіант назви такий:

«Сороки, міфи та магія» (4 слова)

Ця назва, безумовно, привертає увагу завдяки алітерації, але вона не пояснює читачеві, про що насправді це дослідження і що саме було вивчено.

Наступний варіант назви дещо розгорнутіший:

«Аналіз образів сороки у фольклорі» (5 слів)

Тепер є трохи більше деталей, і ми принаймні маємо уявлення про що це дослідження, але ми ще не знаємо, що саме вивчав автор. Наступна спроба — це подальше вдосконалення:

«Аналіз образів сороки в англійському фольклорі XVII століття: пояснення зв'язку з передбаченням» (12 слів)

Тепер ми маємо уявлення про те, що було зроблено і чого можна очікувати в результаті. Однак, абстрактний заголовок у процесі еволюції втратив частину своєї початкової експресивності, і йому бракує привабливості для читача. Чи можемо ми це змінити?

«Одна на журбу — аналіз образів сороки в англійському фольклорі XVII століття: пояснення зв'язку з передбаченням» (15 слів)

Останній варіант відповідає нашим трьом вимогам: розповідає читачеві про те, що було зроблено, про те, що було вивчено, і водночас привертає увагу, завдяки алюзії на дитячий віршик, що лежить в основі роботи. Єдине, що я можу закинути цій назві, — це те, що вона дещо негативно забарвлена через використання слова «журба». Інші рядки віршика так само привертають увагу і можуть створити більш позитивний образ:

«Дві на радість — аналіз образів сороки в англійському фольклорі XVII століття: пояснення зв'язку з передбаченням» (15 слів)

Тепер у нас є потенційний переможець.

Бекграунд

Цей розділ потрібний для того, щоб описати ситуацію так само, як і вступ у повному тексті роботи. Зазвичай про будь-яку тему можна розповісти набагато більше, ніж можна вмістити в рамки реферату. Хоча в цьому розділі є спокуса дати стислий підсумок вашого обширного огляду літератури, цього не треба робити.

Достатньо просто описати передумови проблеми або питання, до яких ви звертаєтесь, і пояснити, що це за проблема або питання. Після того, як ви прочитаєте одне або два речення на початку реферату, ви маєте відповісти на такі запитання:

Чому автори виконали цю роботу, і яку конкретну проблему вони розв'язали?

Конкретність тут є ключовим словом, оскільки читачі хочуть швидко оцінити, чи варта тема реферату подальшого читання. Звичайно, їх цікавить загальна тематика журналу, який вони взяли до рук, або конференції, яку планують відвідати — але яку ж частину цієї величезної теми ви досліджуєте?

Саме цей розділ часто найбільше критикують рецензенти авторефератів. У багатьох рефератах від третини до половини виокремлених слів забирає опис бекграунду. Це залишає занадто мало місця для решти розділів, які, на думку багатьох, важливіші, особливо для розділу результатів, який може бути єдиним оригінальним внеском в авторефераті.

Методи

У цьому розділі ми повинні описати наш підхід до проблеми, наші методи і нашу методологію. Знову ж таки, як і в попередньому розділі, ми можемо піддатися спокусі спробувати втиснути кожну деталь наших методів, але це не можливо і не бажано. Ваша аудиторія повинна мати принаймні певні знання про галузь та можливі підходи, які можна застосовувати до її вивчення. Вам не потрібно нагадувати читачам про стандартні методи і тести, оскільки вони мають достатній рівень кваліфікації.

Якщо ви використовували найновішу лабораторну техніку, статистичний метод або аналітичний підхід, то може бути доречно написати про це докладніше, але знову ж таки, економія стилю має переважати. Ознайомившись з розділом про методи, ви повинні бути готові відповісти на такі запитання:

Як вони це робили, а також деталі: за допомогою якого обладнання, коли і скільки?

Результати

Зрідка виникає проблема, коли вам бракує інформації, і ви захочете додати до реферату якнайбільше результатів. Не піддавайтеся цьому бажанню і зосередьтеся на ключових результатах, що стосуються конкретного дослідницького питання, на яке ви намагаєтеся відповісти. Це може бути один результат з однією або двома додатковими деталями, якщо вистачить місця. Результати кількісних досліджень мають бути представлені з відповідним статистичним аналізом, який підтверджує їхню значущість чи не значущість. Після того, як ви прочитали розділ результатів, ви повинні відповісти на таке запитання:

Що ви виявили і чого навчилися?

Висновок

Висновком може бути одне підсумкове речення з чітко сформульованою ідеєю. Це не те місце, де варто починати розповідь про те, що можуть означати ваші результати, або про те, якими будуть наступні кроки у вашому дослідницькому проєкті, або навіть про потенційні недоліки вашого підходу. Замість цього ви повинні чітко, простою мовою описати результат, його наслідки, якщо такі є, і чому про нього варто повідомити.

Після того, як ви прочитаєте останнє підсумкове речення реферату, ви маєте відповісти на таке запитання:

Що важливе в цих результатах — або, простіше, — навіщо це?

Вправа 1

Щоб закріпити своє розуміння різних частин реферату, подивіться на тези конференції, подані на наступній сторінці, і визначте п'ять компонентів:

1. Назва
2. Передумови
3. Методи
4. Результати
5. Висновки

Вправа 1. Відповідь

Тези конференції потрібно було подати в неструктурованому форматі, тобто як один абзац без заголовків. Це зручний приклад для використання в цій аналітичній вправі. Він також має нагадати нам, що навіть, якщо нас просять надати неструктурований реферат, ми завжди повинні писати його так, наче він структурований — з розділами бекграунду, методів, результатів і висновків. Цей реферат досить просто розбити на частини, як і всі ефективні реферати. Назва чітка і помітна. Кожний розділ починається з нового речення, а підсумковий розділ — зі слів «Ми робимо висновок». Нижче ви побачите виокремлені кольором розділи.

Назва

Предиктори концентрації ліпопротеїну (а) у плазмі крові в когорті учасників дослідження з коронарної профілактики на заході Шотландії

Бекграунд

Підвищена концентрація ліпопротеїну (а) [Lp(a)] у плазмі крові є незалежним фактором ризику ішемічної хвороби серця. Вважається, що рівень ЛП(а) в плазмі переважно **контролюється геном APO(a)**, який кодує глікопротеїнову ділянку apo(a) частинки Lp(a). Однак інші параметри ліпопротеїнового профілю, а також супутні захворювання або особистісні риси були запропоновані як ко-змінні.

Методи

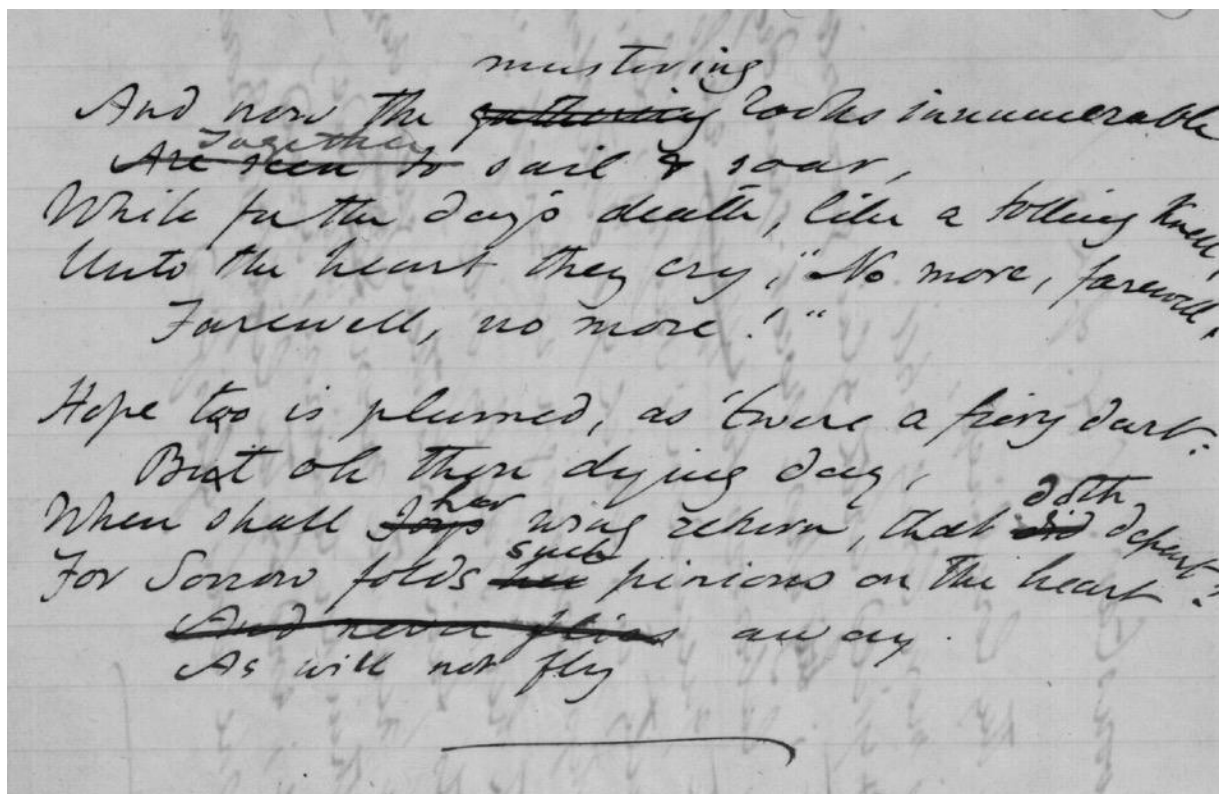
Для того, щоб вивчити ці потенційні контрольні фактори детальніше, ніж це було можливо раніше, було обстежено 1 760 неспоріднених осіб європеїдної раси, з яких було ідентифіковано 907 осіб з єдиним експресивним алелем APO(a). Цю стратегію було прийнято для того, щоб уникнути труднощів, пов'язаних з коекспресією різних ізоформ APO(a) і, як наслідок, зведеного рівня Lp(a) у плазмі крові. Після перетворення кубічного кореня плазмових рівнів Lp(a) для нормалізації їх розподілу було розраховано ряд корелятив.

Результати

Не було виявлено хорошої кореляції між концентрацією Lp(a) і будь-яким іншим вимірним ліпідом або ліпопротеїном у ліпідному профілі або з будь-якою іншою досліджуваною змінною, за важливим винятком довжини експресованої ізоформи apo(a) ($r=-0,491$, $P=0,0001$).

Висновки

Ми зробили висновок, що в цій популяції концентрація Lp(a) у плазмі не прогнозується ліпідним профілем плазми, вживанням алкоголю або статусом куріння, але прогнозується, хоч і неповністю, поліморфізмом довжини гена APO(a).

ЯК НАПИСАТИ ПЕРШУ ЧЕРНЕТКУ?

Багато людей мають проблеми з написанням текстів. Вони просто не знають, як почати і з чого почати. Іноді це просто проблема невпевненості, яка може бути результатом недосвідченості. В інших випадках, можливо, вони не мають чіткого уявлення про історію, яку намагаються розповісти. Розв'язанням першої проблеми є практика — що більше ви пишете, то, безсумнівно, що раз легше написати. Розв'язати другу проблему можна через виконання необхідної підготовчої роботи перед тим, як взятися за перо. Наприклад, просто обговорити своє дослідження з колегами, з друзями і, якщо можливо, з сім'єю. Пояснювати свою роботу бабусі — це складний досвід, але дуже корисний, оскільки він змусить вас вибудувати наратив, який буде водночас простим і зрозумілим.

Коли справа доходить до написання основної частини реферату, ви можете скористатися трьома підходами:

Варіант 1. Редагування вільного викладу

Оскільки писати довший матеріал легше, ніж короткий, почніть з написання реферату. Не обмежуйте себе в кількості слів — просто розкажіть всю історію. Потім зредагуйте текст, заберіть зайві слова, речення, перефразуйте, де це можливо, щоб його скоротити. Це один з найпоширеніших підходів, але не обов'язково найпростіший.

Варіант 2. Virізати і вставити

Якщо ви вже написали довшу частину, яку намагаєтесь узагальнити, оберіть найкращі речення зі вступу, методів, результатів та обговорення. Склейте їх і згладьте місця сполучення за допомогою додаткових слів. Проте, через брак досвіду, стики можуть бути помітними, і вам може здатися, що цей метод забирає багато часу, навіть якщо спочатку ви вважали його привабливим.

Варіант 3. Одна думка, одне речення

Почніть з того, що вважаєте важливим. Сформулюйте бекграунд своєї теми в одному реченні, яке не перевищує 25 слів. Далі, знову ж таки одним реченням, опишіть свої методи. Ще одним реченням опишіть свої результати, а в останньому реченні наголосіть на їхньому значенні. Так ви отримаєте основу реферату обсягом до 100 слів. Це дасть вам змогу додати речення в опис бекграунду дослідження, або доповнити інформацію про методи і результати, або написати додаткове речення, щоб пояснити важливість своїх висновків. Цей метод означає, що більша частина редагування відбувається у вашій голові, а не на папері, тому деякі вважають його доволі складним. Якщо й ви так думаєте, поверніться до варіанта 1.

Варіант, який ви оберете, залежатиме від того, як працює ваш розум. Ми всі різні, і не існує правильного способу написання — правильний лише той, який працює найкраще для вас і допомагає вам виконати роботу.

Написання рефератів — це різновид технічного письма, тому має відповідати його правилам, а також звичайним стилістичним вимогам. Регулярно згадують «чотири С» написання рефератів (4). Ваш реферат повинен бути:

- **Complete.** Повним — охоплювати основні частини проєкту.
- **Concise.** Стислим — без зайвих слів або непотрібної інформації.
- **Clear.** Зрозумілим — читабельним, добре організованим й не надто перевантаженим жаргонізмами і технічними термінами.
- **Cohesive.** Зв'язним — переходи від одного розділу до іншого мають бути плавні та логічні.

Щоб задовольнити ці чотири вимоги, потрібно зважати на слова, які ми обираємо, речення, які ми будуємо, граматику, яку ми використовуємо, і наш загальний стиль. Розгляньмо їх.

Слова потрібно вибирати якнайпростіші, проте треба уникати розмовної лексики та жаргону. Звичайно, нам доведеться уживати технічні терміни, але надмірне використання нестандартних слів лише затуманює виклад думки. Хоча це і зменшить кількість слів, не використовуйте скорочень — наприклад, **don't** у рефератах англійською мовою. Вони надають вашій роботі непрофесійного звучання і не прийнятні в технічному письмі.

Речення повинні бути короткими, і в ідеалі містити лише одну думку. Прості речення не є, як дехто вважає, показником простоти роботи. Вміння писати просто — це талант, яким захоплюються, але який важко набути. Короткі речення без зайвих слів важливі не лише для того, щоб зробити ваш текст зрозумілим, а й для того, щоб ви не перевищили відведеного вам ліміту слів. Стратегії редагування тексту ми обговоримо в наступному розділі.

Дотримання граматичних норм гарантує, що ваш реферат буде читабельним і матиме сенс. Окрім безлічі граматичних помилок, яких можна припуститися під час написання звичайних текстів, однією з найпоширеніших граматичних проблем, з якими стикаються у написанні рефератів, є непослідовне або недоречне використання часів дієслів. В ідеалі, часи, використані в рефераті, повинні збігатися з часами, використаними у первинній у статті або презентації. Зазвичай, теперішній час використовують в англійській мові для опису бекграунду дослідження — *this is the problem* — і висновку — *this result means...*; минулий час використовують для опису методів і результатів — *this was done, we found that...*; крім теперішнього часу, у висновку можна також уживати майбутній час — *this will happen now*.

У розділах треба використовувати однакові часи дієслів, а весь реферат повинен бути послідовним. Якщо ви маєте сумніви щодо граматики або синтаксису, обов'язково зверніться по допомогу, і пам'ятайте, що друг або хтось із родичів може бути кориснішим вам у цій ситуації, ніж колега, «сторонній» читач може краще побачити, чи «добре читається» реферат.

Якщо англійська не є вашою рідною мовою, вам також варто звернутися по допомогу до друзів і колег. Незалежно від того, наскільки вільно, на вашу думку, ви володієте мовою, завжди корисно звернутися по допомогу до носія мови. Реферат — це стислий і дуже технічний текст, який може звучати незв'язно, навіть якщо він граматично правильний. Часто лише носій мови може сказати вам про це. І такі зауваження варто брати до уваги.

Що стосується стилю, то існує низка простих правил для всіх технічних текстів. І цих правил потрібно дотримуватися. Хоча в минулому багато технічних текстів писали в пасивному стані, тепер помітна активна тенденція до використання активного стану.

Порівняйте: *діти були протестовані з ми протестували дітей*, або *це вважається і ми вважаємо*. У кожному випадку в першому прикладі використано пасивний стан, а в другому — активний. Оскільки активний стан часто передбачає введення займенників, таких як *я* або *ми*, дехто вважає, що він створює менш формальний стиль написання, але він також створює сильніший, пряміший стиль, і тому більшість редакторів журналів та організаторів конференцій віддають йому перевагу.

Попри спроби зменшити формальність за допомогою активного стану, у сучасному технічному письмі нам не рекомендують заходити надто далеко в цьому напрямі. Ми, безумовно, повинні уникати особистих наративів і коментарів, наприклад: *ми вважаємо, що попередні спроби відповісти на це питання були безглуздими*, або *наші результати змінять сучасне мислення*.

Нарешті, хороше технічне письмо має добру структуру. Під цим я маю на увазі, що різні розділи чітко відокремлені й відповідно позначені. У випадку з рефератом цього найлегше досягти, якщо кожний розділ (*бекграунд, методи, результати* та *висновки*) починається з нового речення і, бажано, з певного маркера, наприклад: *Ми перевірили це за допомогою...*, *Ми виявили...*, *У висновку...*

ЯК РЕДАГУВАТИ І ДООПРАЦЬОВУВАТИ РЕФЕРАТ?

Реферати не є великими за обсягом документами, тому їх прочитання потребуватиме не так багато часу та зусиль від ваших друзів і колег. Зважаючи на це, вам варто звернутися по допомогу до якомога більшої кількості колег і наукових керівників. Важливо дослухатися до їхніх зауважень. Серед авторів є приказка, що не існує такого поняття, як «добре написати» є лише «добре переписати». Редагування і доопрацювання — це ключі до створення якісного реферату.

Після того, як ви написали реферат відповідно до зазначених принципів структурування і стилістики; після того, як ви прибрали жаргонізми, розмовну лексику та особисті наративи; після того, як ви виправили орфографію, граматику і синтаксис, у вас все одно можуть виникнути проблеми зі скороченням обсягу реферату, щоб вкластися у встановлені рамки. Для цього вам знадобиться набір стратегій написання. Під час редагування реферату варто пам'ятати про десять порад² (5, 6).

---

² Якщо окремі стилістичні поради актуальні переважно для рефератів англійською мовою, ми залишали приклади англійською мовою. — М. Ж.

1. Використовуйте скорочення

Стандартні аббревіатури, наприклад, ті, що їх використовують для одиниць вимірювання, наприклад: *см, кг, мм рт см.*, і ті, що є загальноприйнятими, наприклад: *ДНК і Бі-Бі-Сі*, можна подавати без пояснень. Всі інші нестандартні аббревіатури треба пояснити при першому використанні, наприклад:

Epidermal Growth Factor Receptor (EGFR), Main Distribution Frame (MDF), Unfinished Object (UFO).

Пам'ятайте, що такі слова, як *shouldn't, isn't i it's* — це не аббревіатури, а скорочення, яким не місце в хорошому технічному тексті англійською мовою.

2. Використовуйте цифри

Написання 300, а не триста економить слово; написання 21%, а не двадцять один відсоток, заощаджує три.

3. Використовуйте множину для уникнення артиклів

Часто ви можете вилучити слово, перетворивши однину на множину, наприклад:

The test was performed vs *Tests were performed*
або

Each mouse was given vs *Mice were given.*

Очевидно, що застосовувати цю стратегію можна лише тоді, коли вона не спотворює змісту вашого тексту.

4. Використовуйте паралельні конструкції

Якщо в реченні є два або більше схожих словосполучень, особливо якщо їх порівнюють, корисно для читача та економно щодо кількості слів, використовувати однакову форму для їхнього опису, наприклад:

Пацієнти, які отримували лікування, мали середню очікувану тривалість життя 4 роки, порівняно з 1,8 року для тих, хто не отримував лікування [21 слово].

vs

Середня очікувана тривалість життя становила 4 роки для пролікованих пацієнтів, і 1,8 року для непролікованих пацієнтів [16 слів].

Patients who were treated had a median life expectancy of 4 years, compared to 1.8 years for those who did not receive treatment [23 words].

vs

Median life expectancy was 4 years for treated patients and 1.8 years for untreated patients [15 words].

5. Уникайте дієприкметникових зворотів

Іменник може бути модифікований дієприкметниковим зворотом, який починають з відносного займенника (хто, кого, чий, той, який) або прислівника (коли, де, чому). Їх широко використовують у мові, але уживання простих прикметників замість таких дієприкметникових зворотів може заощадити слова без втрати сенсу, наприклад:

головоломка, яку було розв'язано vs розв'язана головоломка

або

ДНК, що перебуває на стадії підготовки vs підготовлена ДНК.

6. Уникайте порожніх фраз

Багато слів і фраз, якими ми пересипаємо своє усне мовлення, на письмі зайві. Деякі люди починають висловлювання зі слів на *кшталт Я намагаюся сказати, що..., або Врешті-решт..., або Це само собою зрозуміло.* Жодна з цих фраз і багато інших, подібних до них, не прикрашають якісного технічного тексту. А в обмеженому кількості слів рефераті вони зовсім не доречні.

7. Уникайте номіналізацій

Номіналізація означає уживання віддієслівного іменника замість дієслова, часто заради більш офіційного звучання. Наприклад, ми можемо сказати *«вона виділила білок»* або *«вона аргументувала справу»*, але напишемо *«вона провела ізолювання білка»* або *«вона здійснила аргументування справи»*. Уживши просте дієслово, ми заощадимо кілька слів.

Ми забезпечили розв'язання проблеми vs Ми розв'язали проблему.

Номіналізації в англійській мові можна взагалі уникнути без втрати сенсу, наприклад:

*The regimen resulted in the provision of a better outcome. vs
The regimen resulted in a better outcome.*

8. Уникайте прийменникових зворотів в англійських текстах

Прийменникові фрази починають з прийменника, наприклад, *of, at, for, from* або *with*, і закінчують іменником або займенником. Їх використовують для модифікації іменників або дієслів і додавання яскравості, а часто й колориту прозі. Однак в абстрактних текстах вони можуть витратити дорогоцінні слова.

*Порівняйте: DNA from sheep vs Ovine DNA.
Damage of the artery vs Arterialdamage.*

9. Уникайте слабких слів

Слабкі слова — це ті, які не додають ясності й чіткості вашій роботі. Зазвичай їх можна вилучити без жодних втрат для сенсу речення. Багато слабких слів автори використовують для опису кількості, наприклад: *майже, дуже, значною мірою, приблизно, близько, точно, справедливо*, або як заповнювачі, наприклад: *насправді, дійсно, начебто*.

Порівняйте: *Власне, він справді почав почуватися краще* vs *Він почувався краще*.

10. Уникайте улюблених речень

У першому варіанті кожного реферату є улюблене речення або фраза автора, яку він написав, тому що вважає її красивою, чарівною або розумною. Така фраза часто не посилює аргументації і, хоча це й боляче, але її треба вилучити.

У редагуванні важливо не вирізати так багато, щоб не втратити структури речень і не отримати в результаті списку фрагментів речень. Дуже важливо, щоб скорочена версія тексту залишалася граматично правильною, якою б спокусливою не була ідея пожертвувати граматику заради економії.

Вправа 2

Трохи розважмося і водночас спробуймо застосувати деякі з цих порад щодо редагування на практиці. Нижче є лист від професорки Ґрейнджер-Візлі двом своїм колегам, що містить перший варіант реферату доповіді, яку вона хоче подати на міжнародну конференцію. На жаль, у рефераті понад 200 слів, яких вимагають організатори конференції, він не має назви і доволі погано структурований. Відповідно до наведених порад переробіть реферат так, щоб організатори конференції прийняли його. Для порівняння ви знайдете мою перероблену версію на сторінці 27.

Вправа 2. Відповідь

У першому варіанті професорки Ґрейнджер-Візлі (с. 26) є багато проблем, які ми можемо швидко виправити, і кілька, над якими треба буде трохи подумати.

Нам потрібна назва, але це має бути останній компонент, який ми напишемо. Чернетка майже втричі довша, ніж має бути, тому нам потрібно буде зробити кілька значних скорочень. Окремі частини надто деталізовані, частина з бекграундом задовга й містить повтори. Є чимало стилістичних проблем, зокрема особисті коментарі на кшталт «Один з авторів (Х.Г-В.) тривалий час вважав, що відьми вищі за чарівників...» й «очевидно». Професорка Ґрейнджер-Візлі також вчинила гріх використання знака оклику в технічному тексті.

Зважаючи на всі ці вади, я підготував нову редакцію тексту для професорки Ґрейнджер-Візлі (с. 27). Це, звичайно, не єдине рішення, але те, з яким ви можете порівняти свою версію.

Лист: Від Герміони до Джіні та Гаррі

За два дні закінчується термін подачі реферату до Міжнародного наукового товариства чаклунів, і я хотів би подати ту роботу, яку ми виконали на початку року. Я написав реферат, але, звісно, він задовгий. Чи не могли б ви скоротити його до 200 слів або менше? І нам потрібна назва. Сподіваюся, ви зможете допомогти — я дуже хочу потрапити на конференцію — цього року вона відбуватиметься у Болгарії і один з її організаторів професор Віктор Крумм — пам'ятаєте його? — Пам'ятаю...

Назва: ????

Автори: Грейнджер-Візлі, Г. Д., Поттер, Г. Д. та Поттер, Г. М.

Безробіття — це лихо. Нездатність наших молодих відьом і чарівників знайти прибуткову магічну роботу за межами маглівського світу є серйозною причиною для занепокоєння. За останні десять років (між 2000 і 2010) безробіття зросло з одного з десяти до більш ніж одного з трьох (тобто до 35%)! Що може бути причиною цієї жажливої тенденції? Інтригує одне з нещодавніх припущень помічника міністра у справах маглів, леді Енделліон Кемерон. Вона припустила, що причиною може бути тенденція, коли батьки-чарівники віддають своїх дітей до маглівських шкіл, а не до традиційних місць магічного навчання, таких як Школа чаклунства і чарівництва Гогвортс, в надії на більш успішну інтеграцію їх у все більш космополітичне суспільство. Однак досі не було зібрано жодних переконливих доказів на підтримку цього припущення.

У цьому дослідженні ми вирішили перевірити це припущення, порівнявши зайнятість молодих відьом і чаклунів, які здобули магл-орієнтовану освіту, з тими, хто здобув традиційну магічну освіту. Для цього ми спочатку визначили дві школи — одна з них, звісно ж, Гогвортс, а інша — Маглсайдська середня сучасна школа. Використовуючи ворожильний амулет, ми визначили магічних випускників Маглсайда, а вивчивши шкільний список у Гогвортсі, ми визначили відповідний список випускників за п'ятирічний період між 2001 і 2006 роками. Загалом ми виявили 256 випускників школи Гогвортс і 287 випускників школи Маглсайду. Усім 543 було надіслано пергаментну анкету стандартною совиною поштою. Анкету було складено так, щоб отримати прості відповіді за допомогою закритого типу запитань. 253 випускники Гогвортсу відповіли на запитання порівняно з 250 випускниками Маглсайдської середньої сучасної школи.

Коли ми порівняли показники працевлаштування протягом 1 року після закінчення школи, то виявили, що 84% випускників Гогвортсу і лише 62% випускників Маглсайду були зайняті в магічній сфері. Ця різниця була статистично значущою — р-значення <0,001. Ми повторили аналіз через три роки і виявили, що цифри змінилися. Тепер 89% випускників Гогвортсу і 68% випускників Маглсайду працюють у сфері магії. Знову ж таки, ця різниця виявилася статистично значущою з р-значенням менше ніж 0,01.

Звичайно, могли існувати причини, чому відьом і чаклунів з різним потенціалом працевлаштування могли спочатку прийняти до Гогвортсу, а потім ні. Таке потенційне упередження в нашому аналізі було розглянуто і ретельно виключено. Цікаво, що ми також дослідили, чи існують статеві відмінності в потенціалі працевлаштування. Один з авторів (Г. Г-В) тривалий час вважав, що відьми вищі за чарівників, і, звичайно, більше жінок працювали в магічній сфері, ніж чоловіків, незалежно від того, яку школу вони відвідували. У Гогвортсі 91% дівчат порівняно з жалюгідними 88% хлопців змогли отримати магічну роботу, тоді як у Маглсайді відповідні цифри становили 72% дівчат проти 66% хлопців. В обох випадках статеві відмінності були статистично значущими (р<0,05).

Загалом, після цих масштабних досліджень можна зробити висновок, що для майбутнього працевлаштування молодого відьмака чи відьми має значення, яку форму освіти він чи вона здобуває. Відвідування традиційного магічного навчального закладу, очевидно, краще, ніж «маглівського». Причини цієї різниці потребують детального пояснення, і вони будуть детально розглянуті під час презентації.

(462 слова!)

Назва: Школи чарів? Магічне безробіття вище серед випускників нетрадиційних шкіл магії.

Автори: Грейнджер-Візлі, Г. Д., Поттер, Г. Д. та Поттер, Г.М.

Магічне безробіття зросло від 10 до 35% за останнє десятиліття. Причини цього незрозумілі, але, можливо, цьому сприяло збільшення кількості нетрадиційних шкіл у магичній спільноті. Ми проаналізували дані про працевлаштування випускників 2001-2006 років традиційної школи магії [Гогвортської школи чаклунства та відьомства (ГШЧВ)] і порівняли їх з даними про працевлаштування випускників нетрадиційної школи [Магсайдської середньої сучасної школи (МССШ)]. 256 випускників ГШЧВ і 287 випускників МССШ були оцінені за допомогою пергаментного опитувальника із закритими запитаннями, який доставляла сова. Відсоток відповідей становив 93% (ГШЧВ) та 87% (МССШ). Через 12 місяців після закінчення навчання 84% випускників-ГШЧВ працювали у сфері магії порівняно з 62% випускників-МССШ ($p < 0,001$). Через 36 місяців після здобуття освіти відповідні показники становили 89% і 68% ($p < 0,01$). Ці значні відмінності зберігаються навіть після поправки на потенційні перешкоди, пов'язані з упередженістю відбору при вступі. Невелика, але значуща різниця між статями також спостерігалася незалежно від освіти: магичну роботу отримали більше відьом, ніж чаклунів (ГШЧВ: 91% проти 88%, $p < 0,05$; МССШ: 72% проти 66%, $p < 0,05$). Таким чином, закінчення традиційної школи дає перевагу при працевлаштуванні порівняно з нетрадиційною, або маглівською школою. Обговорюються можливі причини цієї переваги.

(177 слів)

ЧОГО ХОЧУТЬ РЕДАКЦІЇ ЖУРНАЛІВ ТА ОРГАНІЗАТОРИ КОНФЕРЕНЦІЙ?

Кожний реферат потрапить до редактора журналу або організатора конференції, які його оцінюватимуть.

Єдиною спільною рисою такого оцінювання в усіх випадках буде те, що проводитиметься воно дуже швидко. Зрештою, реферат було написано для того, щоб дати зайнятим людям простий інструмент для оцінювання роботи.

Редактор проаналізує реферат щодо ключових слів, які допоможуть вирішити, чи варто надсилати рукопис на рецензування, і якщо так, то кому саме. Організатор конференції, мабуть, так само побіжно перегляне реферат, щоб оцінити його щодо актуальності. Чого шукають ці читачі у вашому рефераті, що може привернути їхню увагу?

Якщо поставити себе на їхнє місце, легко зрозуміти, що вони хочуть кришталеві ясності, особливо в назві, ключових словах, які впадають в очі, і чогось, що приверне їхню увагу.

Для організаторів конференції тема тез повинна відповідати темі конференції і мати цінність для учасників заходу. Для редакторів реферат має бути швидким і легким для читання показником якості роботи. В обох випадках реферат має давати уявлення про тему, якість і новизну роботи.

Не покладайтеся на вплив власної репутації або репутації вашої установи під час рецензування ваших рефератів (тез). Часто реферат рецензують наосліп — тобто ваше ім'я та ім'я ваших співавторів, а також вашу належність до організації буде вилучено, рецензент матиме доступ лише до назви та змісту. Отже, ваш реферат буде прийнято або відхилено залежно від його якості.

Подані тези часто недосконалі. Один з організаторів конференції назвав п'ять найпоширеніших проблем (6).

На його думку, тези:

- часто занадто короткі — деякі не перевищують 50 слів;
- занадто довгі;
- не пояснюють, про що йдеться в запропонованій доповіді;
- занадто багато місця відведено на визначення загальної теми і недостатньо розглянутим у доповіді конкретним питанням;
- нудні.

Редактор одного з журналів доповнив цей список, зазначивши, що «багато рефератів... найкраще можна описати за допомогою побутового слова, яке позначає зараження певним дрібним організмом» (1). (1) Він писав 1951 року, можливо, не відважився написати: «вошивий», але саме це він мав на увазі. Далі він описав деякі реферати як просто «розгорнуті назви» або «відформатований як параграф зміст». Він стверджує, що реферати мають бути інформативними, а не просто тизерами, що анонсують те, що буде обговорено, показано чи описано.

Питання щодо «тизерів» розділило думки рецензентів. Дехто вважає, що головна мета рефератів — привернути увагу аудиторії. Вони стверджують, що крім того, що реферат має бути добре написаним, він повинен містити тизерний рядок — зазвичай у висновку — який заохочує людей прийти на презентацію або переглянути постер. Такий тизер може бути у формі: *«Буде обговорено ширші наслідки цього, або буде продемонстровано подальші результати»*.

Інші рецензенти переконані, що автори рефератів (тез) не повинні вдаватись до подібних хитрощів. Якщо тема реферату і результати, які він містить, достатньо цікаві, щоб привернути увагу аудиторії або читачів, то це станеться; якщо ні, то дослідження не заслуговує на увагу.

Одне з головних занепокоєнь таких недоброзичливців — це те, що реферат просто констатує, що результати буде обговорено замість того, щоб поінформувати про них. Часто причиною цього є те, що результатів ще не отримано, або їх не встигли проаналізувати до кінцевого терміну подання реферату.

Такі беззмістовні реферати, зазвичай, потрапляють до відхилених. Проте, як ми бачили вище, реферати оглядових статей і деяких розділів книжок — які часто називають описовими або індикативними рефератами, на відміну від інформативних рефератів оригінальних статей або матеріалів конференцій, — часто пишуть саме в такому форматі. Відповідно, вони описують те, що буде висвітлено в статті або розділі, а не підсумовують її змісту.

Загалом, існує лише одне правило для подання рефератів до наукових статей і тез доповідей — дотримуватися правил до останньої літери. Перевірте кінцевий термін подання, якщо це конференція, і дотримуйтесь його. Перевірте необхідну кількість слів та формат і дотримуйтесь їх. З'ясуйте, як вони хочуть, щоб реферат (тези) були подані — в електронному чи паперовому вигляді — і дотримуйтесь цього. Редактори та організатори конференцій рідко мають час на тих, хто не дотримується правил, і це зрозуміло. Якщо ви не можете прочитати і виконати простого набору інструкцій про те, як подати реферат дослідження, то що можна говорити про якість вашого дослідження?

Прийняття ваших реферату (тез) — це одне, а планування того, що робити далі, — зовсім інше. Пам'ятайте, що після того, як ви написали і подали тези на конференцію, і їх прийняли, ваша робота не завершується. Тепер вам, можливо, доведеться підготувати постер конференції або усну презентацію, а це вже інші академічні навички, які вам потрібно опанувати.

Ви також повинні подумати про повну статтю, яка буде розроблена на основі матеріалів, які увійшли до реферату (тез конференції) — пам'ятайте максимуму Фарадея: *працюй, завершуй, публікуй*. Якщо ваші тези було подано як частину повної статті і їх прийняли, вітайте себе, але пам'ятайте, що, можливо, вам доведеться внести деякі зміни на вимогу редактора і ретельно переглянути коректуру, коли вона надійде. У будь-якому разі, незалежно від того, подали ви тези на конференцію чи реферат майбутньої статті в журнал, ваша робота не завершена, доки не буде опублікована повна стаття, яка стане частиною вашого резюме (CV).

ВИСНОВКИ

Підсумуймо. Хороші реферати повинні бути дуже добре написані, хоча і лаконічні; вони мають зацікавити читача мінімумом слів і відповідати вимогам цільової аудиторії.

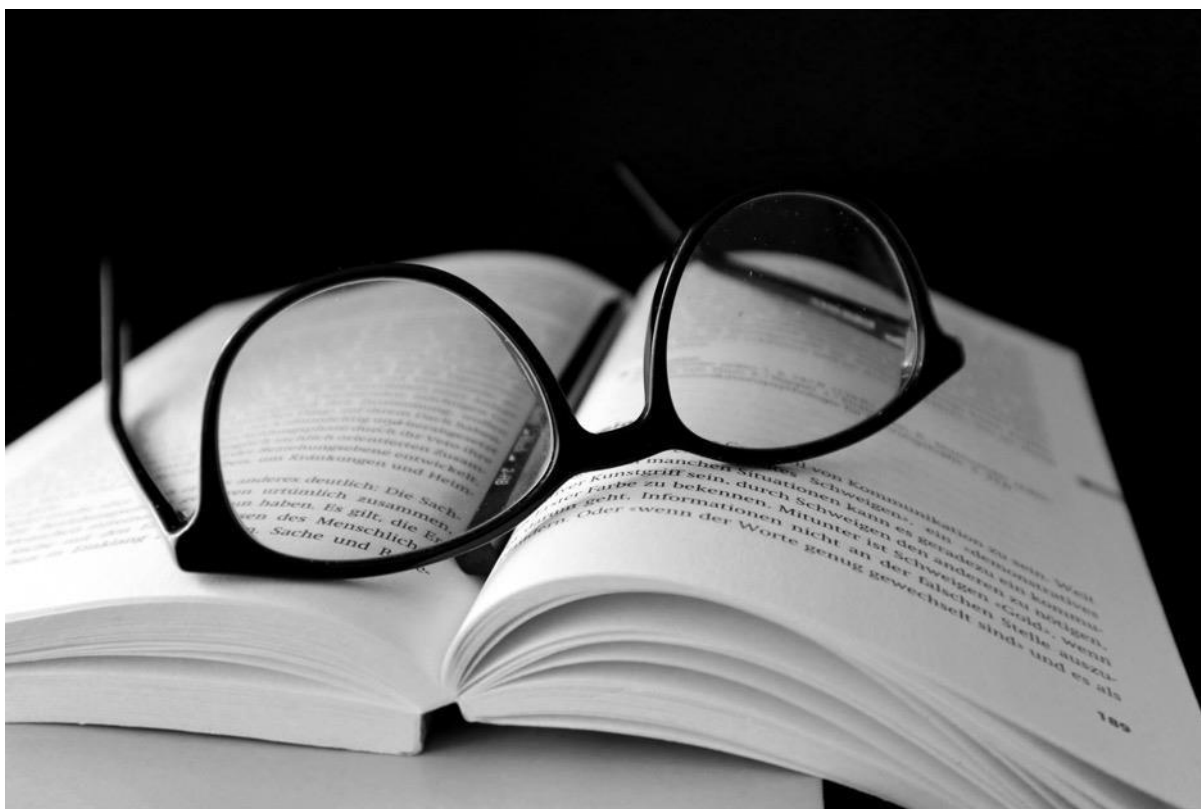
Це може здатися надскладним завданням, але якщо ви нарікатимете на складність написання рефератів, згадайте слова Альберта Айнштейна. Він сказав,

Якщо ви не можете пояснити це просто, значить, ви недостатньо добре це розумієте.

Здатність викладати свої думки та аргументи чіткою, простою і лаконічною мовою є ознакою розуміння.

Якщо ми не можемо досягти цієї ясності, простоти і лаконічності у своєму письмі, можливо, ми не розуміємо своєї роботи. Або, можливо, ми просто боремося з практичністю справді гарного письма.

Сподіваємося, що цей посібник допоможе вам по-новому подивитись на те, як розв'язувати такі письмові завдання — з чого почати, як писати і переробляти текст, про що думати під час роботи над ним. Все, що вам залишилося, — це написати свій реферат. А найкращий спосіб щось зробити — це почати.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА, ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА ТА РЕСУРСИ

1. Landes KK. (1951) Scrutiny of the Abstract. *American Association of Petroleum Geologists Bulletin* 35: 1660.
2. Weissmann G. (2008) Writing science: the abstract is poetry, the paper is prose. *FASEB J.* 22:2601-4.
3. Pascal B. (1657/2009) Letter XVI in *The Provincial Letters*, BiblioBazaar.
4. UC Regents, Four Cs of abstract writing. [accessed August 11, 2021] <https://urc.ucdavis.edu/how-write-abstract>
5. Lang, T. Concrete Advice for Writing Abstracts [accessed August 11, 2021] http://www.tomlangcommunications.com/Abstracts_files/frame.htm
6. Remenyi D. How to write an Abstract for a conference paper.

Насправді єдиний спосіб навчитися писати — це писати, переписувати, а потім давати іншим людям критикувати вашу роботу. Коли справа доходить до технічного письма, такого як написання рефератів (тез), вам також потрібно виконати домашнє завдання: вивчити збірник тез минулорічної конференції та переглянути реферати оригінальних статей у журналах з найвищим рівнем впливу у вашій галузі.

У цьому посібнику викладено ключовий підхід, якого потрібно дотримуватися, коли справа доходить до написання статті, але ви можете відчувати, що вам потрібна додаткова допомога, наприклад, з граматикою та стилістикою, або щодо загальних підходів до написання технічних текстів. Як завжди, на цю тему написано більше книжок, ніж ви зможете прочитати, тому нижче я подав лише деякі з них, які можуть Вам допомогти.

Дві книги, які можуть бути корисними для всіх:

- [Writing for Academic Journals, 4th Ed, Open University Press, London, 2020.](#)
- [Academic Writing: A Handbook for International Students \(Routledge Study Guides\) Stephen Bailey. Routledge, 5th edition, 2017.](#)

Якщо вам потрібна допомога з граматикою, пунктуацією чи іншими аспектами академічного письма англійською мовою, чому б не ознайомитися з моїми двома електронними книжками на цю тему?

- [WordEasy: The Commonest Grammatical Mistakes in Formal Writing & How to Avoid Them, 2013.](#)
- [WriteEasy: A Strategy for More Effective Scientific Writing, 2014.](#)

Якщо вам потрібні короткі посібники з граматики та пунктуації англійської мови у форматі анімаційних відео, ви також можете переглянути цей канал на YouTube:

- Writing Space. <https://youtu.be/J25YJ8FzMxk>

ПРО АВТОРА

АЛЛАН ҐАУ, лікар, доктор філософії у галузі медицини

Я працюю в академічних колах понад 30 років. Останні десять років веду курси, на яких навчаю студентів, аспірантів і викладачів важливих академічних навичок. Серед них — навички письма та презентації, а також керування часом та управління проектами. Я також є автором або редактором понад 25 книжок і веду регулярний блог: *The Business of Discovery*, до якого ви можете отримати доступ тут: www.researchet.wordpress.com Ви також можете стежити за мною у твіттері: @ResearchET або відвідати мою веб-сторінку: www.allangaw.com

ПОДЯКИ

Зміст цього посібника ґрунтується на матеріалах семінарів з написання текстів та онлайн-ових сесій, які автор проводив протягом останніх десяти років.

Усі використані фотографії опубліковано за ліцензією CC-BY Creative Commons.

This work is licensed under a CC BY-NC-ND licence

To view a copy of this license, visit: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

ПРО ПЕРЕКЛАД УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

**TARAS SHEVCHENKO NATIONAL UNIVERSITY
OF KYIV & UNIVERSITY OF EDINBURGH
PARTNERSHIP FUND 2022-2023**

Переклад цього навчального посібника українською мовою здійснено у межах співпраці між Київським національним університетом імені Тараса Шевченка (Україна) та Інститутом академічного розвитку Единбурзького університету (Велика Британія) в рамках міжнародного проекту «Партнерство Київського національного університету імені Тараса Шевченка та Единбурзького університету. 2022-2023».

З оригіналом навчального посібника англійською мовою можна ознайомитися на сайті [Інституту академічного розвитку Единбурзького університету](#) та в рубриці [«Методична підтримка»](#) англійськомовної версії порталу наукової періодики Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Оригінал-макет україномовної версії підготовлено зі збереженням формату, шрифтового оформлення та зображень оригінального видання.

Перекладачка: Марина ЖЕНЧЕНКО, докторка наук із соціальних комунікацій, професорка кафедри видавничої справи та редагування Навчально-наукового інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, директорка [Координаційного центру із випуску серії наукових періодичних видань «Вісник КНУ імені Тараса Шевченка»](#).

Редакторка: Ярослава ПРИХОДА, кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри видавничої справи та редагування Навчально-наукового інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Президентка [Асоціації українських редакторів](#).